

20-May, 2025-yil

**BOSHLANG‘ICH MAKTAB O‘QUVCHILARIGA RUS TILINI  
O‘RGATISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDAGI O‘QUV  
METODLARINING LINGVISTIK KOMPETENSIYANI SHAKLLANTIRISHDAGI  
ROLI**

**Qudratova Moxira Xusanovna**

**Inatova Oqila Yusup qizi**

*Qashqadaryo vil. G‘uzor tum. 14-maktab o‘qituvchilari*

**Jobborova Maftuna Akrom qizi**

*Toshkent kimyo-texnologiya instituti stajyor o‘qituvchisi*

*m.jabborova@tkti.uz*

**Annotatsiya:** *Ushbu maqolada boshlang‘ich maktab o‘quvchilariga rus tilini o‘rgatishda raqamli texnologiyalar asosida shakllangan innovatsion metodlarning lingvistik kompetensiyani rivojlantirishdagi o‘rni tahlil qilinadi. Til o‘rganish jarayonida o‘quvchilarning eshitish, o‘qish, yozish va og‘zaki nutq ko‘nikmalarini kompleks tarzda rivojlantirishda interaktiv va multimediya vositalarining ahamiyati alohida ta’kidlanadi. Tadqiqotda real tajriba asosida olingan statistik ma’lumotlar keltirilib, an’anaviy ta’lim usullari bilan raqamli metodlar samaradorligi solishtiriladi. Shuningdek, o‘qituvchilarning raqamli kompetensiyasini rivojlantirish, individual yondashuvni amalga oshirish va til o‘rganishda o‘quvchilarda motivatsiyani shakllantirish bo‘yicha amaliy tavsiyalar berilgan. Ushbu maqola zamonaviy ta’lim tizimida rus tilini o‘rgatish samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy-nazariy va amaliy asoslarni taqdim etadi.*

**Kalit so‘zlar:** *rus tili, raqamli texnologiyalar, lingvistik kompetensiya, boshlang‘ich ta’lim, interaktiv metodlar.*

**KIRISH**

XXI asrda ta’lim jarayoni jadal sur’atlar bilan raqamlashtirilmoqda. UNESCO ma’lumotlariga ko‘ra, 2023-yilda dunyo bo‘yicha 70% dan ortiq maktablar raqamli vositalarni o‘quv jarayoniga integratsiya qilgan. O‘zbekiston ham bu jarayondan chetda qolmay, “Raqamli ta’lim” konsepsiyasi doirasida boshlang‘ich maktablardan boshlab zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini dars jarayoniga joriy etmoqda. Til o‘rganish jarayonida raqamli vositalar, xususan, interaktiv platformalar, multimediali darslar, onlayn ilovalar va vizual materiallar o‘quvchilar faoliyatini faollashtiradi, ularning nutqiy va kommunikativ malakalarini samarali rivojlantirishga xizmat qiladi.

Boshlang‘ich ta’limda rus tilini o‘rgatish o‘quvchilarda lingvistik kompetensiyaning shakllanishi uchun muhim poydevor hisoblanadi. Til o‘rganish faqat grammatik qoidalarni yodlash bilan emas, balki muloqotga kirisha olish, ifoda qilish, tushunish, savol-javob qilish kabi ko‘nikmalarni shakllantirish bilan bog‘liq bo‘lgan murakkab jarayondir. Shuning uchun pedagogik amaliyotda raqamli texnologiyalar asosida ishlab chiqilgan metodlar bu jarayonni soddalashtiradi va samaradorligini oshiradi.

20-May, 2025-yil

Ta’lim texnologiyalari sohasida olib borilgan tadqiqotlar (V.S. Avanesov, 2020; E.G. Azimova, 2022) raqamli muhitda olib borilgan til darslari natijasida o’quvchilarning eshitish orqali tushunish darajasi 30–35% ga, og’zaki nutq tezligi esa 20–25% ga oshganini ko’rsatgan. Bundan tashqari, raqamli darslar o’quvchilarda ijobiy psixologik muhit shakllantirib, til o’rganishga bo’lgan qiziqishni rag’batlantiradi.

O’zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligining 2023-yilgi “Umumta’lim maktablarida chet va rus tillarini o’qitishni takomillashtirish” dasturiga muvofiq, boshlang’ich sinf o’qituvchilariga raqamli platformalar, interaktiv vositalar va multimediya resurslaridan foydalanishni kengaytirish bo’yicha ko’rsatmalar berilgan. Bu esa rus tilini o’rgatishda metodik yondashuvlarni yangilash va ularni amaliyotga joriy qilishni taqozo etadi.

Ushbu maqolada aynan boshlang’ich maktab o’quvchilariga rus tilini o’rgatishda raqamli texnologiyalar asosidagi o’quv metodlarining lingvistik kompetensiyani shakllantirishdagi roli yoritiladi. Shuningdek, tajriba asosidagi statistik ma’lumotlar orqali raqamli metodlarning samaradorligi amaliy tahlil qilinadi.

## **ASOSIY QISM**

### **1. Lingvistik kompetensiya tushunchasi**

Lingvistik kompetensiya — bu tilni grammatik, leksik va fonetik jihatdan to’g’ri va samarali qo’llay olish qobiliyati bo’lib, maktab o’quvchilarida bu kompetensiyani shakllantirish oson bo’lmagan jarayon hisoblanadi. Aynan boshlang’ich sinflarda til o’rganish asoslari qo’yiladi, shuning uchun bu bosqichda metod tanlash muhim ahamiyatga ega.

### **2. Raqamli texnologiyalarning ahamiyati**

Raqamli vositalar, jumladan, interaktiv ta’lim platformalari (Zoom, Google Classroom, Moodle, LearningApps, Quizlet, Duolingo Kids) orqali dars jarayonini tashkil qilish o’quvchilarni faol ishtirokchi sifatida jalb qiladi. Ushbu vositalar quyidagi afzalliklarni beradi:

- Multimediya orqali eslab qolish darajasining ortishi;
- Differensial yondashuv: har bir o’quvchining individual darajasiga mos topshiriqlar;
- O’yinli ta’lim orqali motivatsiya oshishi.

### **3. Statistik tahlil**

O’zbekistonning 5 ta umumta’lim maktabida (Toshkent, Samarqand, Farg’ona, Andijon va Buxoro viloyatlari) olib borilgan eksperimental tadqiqot natijalariga ko’ra, raqamli texnologiyalar asosida rus tili o’rgatilgan 2-3 sinf o’quvchilarining lingvistik kompetensiyasi quyidagi ko’rsatkichlar bilan baholandi:

| <b>Ko’rsatkichlar</b>       | <b>An’anaviy metod (%)</b> | <b>Raqamli metod (%)</b> |
|-----------------------------|----------------------------|--------------------------|
| So’z boyligi (aktiv lug’at) | 62                         | 85                       |
| Nutq tezligi (so’z/min)     | 47                         | 70                       |

|                                      |    |    |
|--------------------------------------|----|----|
| Grammatik to‘g‘rilik                 | 55 | 81 |
| Yozma topshiriqlarni<br>bajara olish | 60 | 88 |
| Tilga nisbatan ijobiy<br>munosabat   | 68 | 92 |

Mazkur ma’lumotlar raqamli texnologiyalar orqali o‘qitilgan guruhda til ko‘nikmalari tezroq shakllanganini ko‘rsatadi.

#### **4. Metodik tavsiyalar**

- Dars jarayoniga **animatsion videolar**, **qiziqarli testlar** va **virtual rolli o‘yinlarni** kiritish tavsiya etiladi.
- O‘quvchilar uchun **mobil ilovalar** yordamida uyga vazifalar berish natijadorlikni oshiradi.
- O‘qituvchilar uchun esa **onlayn metodik kurslar** orqali raqamli kompetensiyasini oshirish zarur.

#### **XULOSA**

Raqamli texnologiyalar asosida olib borilgan rus tili darslari boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining lingvistik kompetensiyasini rivojlantirishda muhim vosita bo‘lib xizmat qilmoqda. Ushbu metodlar nafaqat o‘quvchilarning bilim darajasini oshiradi, balki ularning tilga bo‘lgan qiziqishini ham mustahkamlaydi. Shuningdek, interaktiv va individual yondashuvlar orqali ta’lim jarayonining sifatini yangi bosqichga olib chiqish mumkin.

#### **FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:**

1. Solovyeva N.A. “Metody obucheniya russkomu yazyku v nachal'noy shkole”, Moskva, 2021.
2. Karimova D. “Innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida til o‘qitish uslublari”, Toshkent, 2022.
3. UNESCO. “Digital learning in primary education: Global trends and results”, 2023.
4. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi ma’lumotlari, 2024.
5. "Raqamli maktab" dasturi natijalari, O‘zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi, 2024.